Straks voor de klas

De overgang van de opleiding naar lesgeven is groot en uit onderzoek* is gebleken dat er in het eerste jaar lesgeven een grote uitstroom is van startende leerkrachten. Met het behalen van je diploma ben je dan (eindelijk) bevoegd docent en mag je binnen het onderwijs zelfstandig voor de klas staan. Naast het ' bevoegd zijn', heb je echter nog het bekwaam worden of zijn in.....het lesgeven. Wat is er nodig en hoe kan je geholpen worden?

TEKST JORIEKE STEENAART **FOTO** HANS DIJKHOFF

Van belang in de kwaliteit van lesgeven is het maken van een goede start in het beroep van leraar. En dit is in ieders belang want betere leraren maken beter onderwijs. Startende leraren met een goede begeleiding en inwerktraject groeien sneller en beter in hun vaardigheden als docent. En hoe beter de vaardigheden van de leraar zijn, hoe beter de prestaties van de leerlingen zijn. Niet gek dat er meer en meer aandacht komt voor het begeleiden van startende leraren. Toch blijven er nog veel scholen in achter.

Begeleiding

Ook het ministerie van Onderwijs constateerde dit en heeft onderzoek gedaan om het grote verloop/uitstroom onder starters tegen te gaan. Uit het onderzoek zijn vijf pijlers opgesteld die ieder startersbegeleidingstraject (ook wel inductie-arrangement genoemd) dient te bevatten:

1 werkdrukvermindering
Door het takenpakket van de starter af te stemmen op de draagkracht van de leraar
2 inwijding schoolbeleid-en cultuur
De startende leraar moet worden ingewijd in het schoolbeleid en de schoolcultuur (hierbij geldt niet teveel in een keer)
3 begeleiding in de klas
Onder andere: observatie in de klas en het krijgen van goede feedback & coaching
4 professionalisering
Aandacht voor de brede ontwikkeling van de starter door dit te faciliteren met professionele ontwikkelingsplannen
5 intervisie met peers en begeleiding door mentoren.

Een goed startersbegeleidingstraject is de investering waard en hierbij dient de school ook de meerwaarde van starters voor de school in ogenschouw te nemen. Starters hebben een frisse blik op de school en haar cultuur, kunnen effectief contact tussen generaties stimuleren, komen met de meest recente vakkennis van de opleiding et cetera. Het is dus zaak dat scholen aandacht besteden aan wat de starter meeneemt en hen in de gelegenheid stelt t begeleiders en experts r te ontmoeten, ervaringen uit te wisselen, kennis te delen en te ontwikkelen.

Bekwaamheden

Naar welke bekwaamheid werk je nu toe als startende leraar lichamelijke opvoeding?

Hiervoor kijken we naar het beroepsprofiel leraar lichamelijke opvoeding**. Hierin staat het volgende over de leraar lichamelijke opvoeding en zijn bekwaamheden:
'De leraar is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn onderwijs (vakinhoudelijk bekwaam) en voor de manier waarop hij deze inhoud leerbaar maakt voor zijn leerlingen (vakdidactisch bekwaam). Daarbij is hij verantwoordelijk voor het creëren van een veilig, ondersteunend en stimulerend leerklimaat (pedagogisch bekwaam). De concretisering van de bekwaamheden geschiedt in de vorm van bekwaamheidseisen. Om succesvol te voldoen aan deze eisen moet een leraar lichamelijke opvoeding over gedegen vakkennis, vakvaardigheden en een adequate vakhouding beschikken. Goed om nader in te gaan op deze drie bekwaamheden en de inhouden daarvan.

Vakdidactisch

De leraar lichamelijke opvoeding is vakdidactisch bekwaam als hij de vakinhoud 'leerbaar' kan maken voor zijn leerlingen. Hij vertaalt de vakinhoud in leerlijnen als onderdeel van het vakwerkplan. Daarbij brengt hij een duidelijke relatie aan tussen de leerdoelen, het niveau en de kenmerken van de leerlingen, de leerinhoud, didactische werkvormen, organisatie- en groeperingsvormen en toets-/evaluatievormen. Hij volgt de leervorderingen en leerresultaten van zijn leerlingen en stelt op basis van evaluatie zijn onderwijs bij. Hij ontwerpt zijn onderwijs op basis van actuele (theoretische en wetenschappelijke) onderwijskundige kennis en inzichten.

Vakinhoudelijk

De leraar lichamelijke opvoeding is vakinhoudelijk bekwaam als hij de inhoud van zijn vakgebied beheerst. Hij kan zijn leerlingen (1) beter leren bewegen en sporten, (2) leren samen te bewegen, (3) leren bewegen te regelen en (4) leren óver bewegen. Hij heeft daarbij aandacht voor persoonlijke beweeginteresses en richt zich op het realiseren van een actieve en gezonde leefstijl.
De leraar lichamelijke opvoeding kan vanuit zijn vakinhoudelijke expertise verbanden leggen tussen het vak lichamelijke opvoeding en de dynamische beweeg- en sportcultuur, ondersteund door actuele, theoretische en wetenschappelijke kennis en inzichten.

Pedagogisch

De leraar lichamelijke opvoeding is pedagogisch bekwaam als hij op een ontwikkelingsgerichte werkwijze een


Aandacht

sociaal-emotioneel veilig, ondersteunend en stimulerend en daarmee motiverend leerklimaat voor zijn leerlingen kan realiseren. Hij volgt de ontwikkeling van zijn leerlingen en stemt daar zijn handelen op af. Hij draagt bij aan de sociaal-emotionele en morele ontwikkeling van zijn leerlingen. Hij kan zijn pedagogisch handelen afstemmen met zijn collega´s en met andere professionals die voor de ontwikkeling van de leerling verantwoordelijk zijn. De leraar lichamelijke opvoeding draagt bij aan burgerschapsvorming en de ontwikkeling van de leerlingen tot zelfstandige en verantwoordelijke volwassenen. Hij baseert zijn handelen op actuele (theoretische en wetenschappelijke) pedagogische kennis, inzichten en stromingen.

Eigen inzet

Wat kun je als starter nu allemaal zelf doen om jezelf te bekwamen, met plezier van start te gaan met het lesgeven en dit plezier behouden! Hieronder staan een aantal tips nader toegelicht:

- bij sollicitatiegesprek al vragen of en hoe starters begeleid worden
- werkdrukreductie (bespreekbaar maken)
- goed zicht houden op eigen functioneren door regelmatig reflecteren
- observaties en coaching door nieuwe collega's
- proactief zijn in de eigen professionalisering: wat heb je nodig om een goede leraar te zijn?

De eerste stap is dat je zelf bewust bent van het feit dat je een vliegende start kunt maken door goede begeleiding en een goed inductietraject. Dit kun je al gebruiken in je zoektocht naar een baan. Welke ervaringen en kennis delen je toekomstige werkgevers hierover? Wat word je wijs uit de website, uit een eventueel sollicitatiegesprek: maak het bespreekbaar.

In cao's gewaarborgd

Maak bij je start van je baan gebruik van de mogelijkheden die er zijn voor de startende leraren. Als beginner krijg je de tijd om het vak echt in de dagelijkse praktijk te leren. In de CAO VO is geregeld dat je als startende leraar minder lesuren hoeft te geven. Dit is 20% gedurende het eerste jaar van je reguliere aanstelling. In de huidige CAO VO(2014-2015)) is afgesproken dat je gedurende het tweede jaar nog 10% lesreductie hebt. Deze tijd kun je onder andere gebruiken voor scholing, het krijgen van begeleiding en het voorbereiden van lessen. Ook in de cao PO is een regeling opgenomen voor startende leraren, je krijgt 40 uur per jaar die je kunt inzetten voor bijvoorbeeld meer voorbereidingstijd (die 40 uur komt boven op de 40 uur voor duurzame inzetbaarheid). Ook heb je recht op een coach voor begeleiding in de beginfase van je loopbaan.

Ook niet cao-gebonden werkreductie is bespreekbaar, denk bijvoorbeeld aan de klassenverdeling. Zorg ervoor bijvoorbeeld voor dat je niet meteen de moeilijkste groepen toegewezen krijgt.

Kijk naar jezelf

Het zicht houden op eigen functioneren vraagt om reflectie. Reflectie is een belangrijke vaardigheid voor een professional; om steeds te blijven leren is het noodzakelijk om je eigen rol in je dagelijkse (lesgeef)praktijk te begrijpen. Reflectie kan op eigen gedrag, op de eigen bekwaamheden en op persoonlijke overtuigingen die het handelen sturen. Ook heb je reflectie die meer het zelfbeeld van jou als docent in relatie tot jouw functioneren beschouwt, dan spreek je over kernreflectie. Kijk naar welke vorm bij jou past en bekijk ook binnen de vakgroep/vaksectie welke feedbackvorm onderling toe te passen is: collegiale consultatie, video feedback. Laat je inspireren door voorbeelden via leraar24 *https://www.leraar24.nl/portret-startende-leraar-14-reflectie* of *https://bsl-utrecht.nl/interessante-artikelen/)*

Coaching

Een goede coach is het halve werk dus (laat) ervoor zorgen dat je een opgeleide coach krijgt die jou binnen en buiten de klas kan begeleiden. Deze coach spreek je regelmatig en is beschikbaar als problemen zich voordoen. Iemand die als hoofddoel heeft om samen met jou factoren te benoemen die maken dat je succeservaringen en voldoening beleeft in je leraarsrol en op die manier richting kan geven aan je verdere professionele ontwikkeling als starter.

Noteer vast: startersbijeenkomst

Op maandagavond 10 december is de startersbijeenkomst en gaan wij graag op deze thema's en jullie (starters)behoeften in!

Als KVLO willen wij je ook graag ondersteuning bieden in je professionele ontwikkeling. Graag sluiten wij aan op jullie behoeften. Heb je suggesties voor ons waar wij voor jullie als starters van meerwaarde kunnen zijn, mail ons op *onderwijs@kvlo.nl*

---

* (Michelle Helms-Lorenz 2015 in opdracht van DUO en Ministerie van onderwijs, stress en bevlogenheid startende leerkrachten Universiteit van Amsterdam 2017)

** Beroepsprofiel leraar lichamelijke opvoeding, KVLO en ontwikkelgroep, Jan Luiting Fonds 2017

Contact
onderwijs@kvlo.nl

Kernwoorden
begeleiden, lesgeven, scholing